

‘VS: wereldkampioen ongelijkheid’

Kloof arm-rijk in VS

Eén op de acht Amerikanen is straatarm. Door de belastingwet die een dezer dagen definitief door het Congres komt, zal de toch al historisch grote economische ongelijkheid verder toenemen, constateert de VN-armoederapporteur in een vernietigend rapport.

- Maartje Somers

19 december 2017 om 22:32

Nathanael Baisley, met pet met ‘Make America Great Again’, is dakloos. Het aantal daklozen steeg dit jaar voor het eerst sinds de crisis van 2008. Fotograaf Jae C. Hong fotografeerde daklozen aan de Westkust. Foto’s Jae C. Hong/AP

Het is zijn kerstcadeau aan de middenklasse, zei de Amerikaanse president Trump zaterdag over de belastingwet die het Congres naar verwachting dezer dagen aanneemt. Volgens de Republikeinen, die het Congres domineren, zal de aanzienlijke belastingverlaging voor vooral grote bedrijven de groei van de Amerikaanse economie in één klap naar de hoogste versnelling schakelen. Dat schept banen voor groepen die nu achterblijven.

Maar deskundigen op het gebied van armoede en ongelijkheid bestrijden dit. Zij denken dat de belastingwet de toch al gapende kloof tussen onderklasse en allerrijksten in de VS onoverbrugbaar maakt. „De voorgestelde belastinghervorming”, schrijft de armoederapporteur van de Verenigde Naties, Philip Alston, in een zojuist verschenen rapport, „komt neer op een poging van de VS om het meest ongelijke land ter wereld te worden”.

Als rapporteur ‘Extreme armoede en mensenrechten’ boog Alston, een Australische mensenrechtenjurist die doceert aan de universiteit van New York, zich eerder over landen als Haïti. In november reisde hij twee weken door de VS, „een van de rijkste, machtigste en technologisch meest geavanceerde landen ter wereld”. Hij bezocht daklozenkampen in Los Angeles, huizen bij open riolen in Alabama en krotten op Puerto Rico. Zijn rapport verscheen vrijdag, de dag dat ook duidelijk werd dat de definitieve versie van de belastingwet door het Congres zou komen.

Hoogste kindersterfte

In de VS ontbreekt volgens Alston de politieke wil iets te veranderen aan het lot van de ten minste 40 miljoen straatarme Amerikanen (12,7 procent van de bevolking), mensen met een jaarinkomen van hooguit 15.000 dollar. De belastingwet onderstreept dit, doordat de Amerikaanse overheid zichzelf de kans ontnemt iets voor de onderklasse te doen. Uit berekeningen van het Congressional Budget Office blijkt dat de overheidsinkomsten door de wet tot 2027 teruglopen met 1,65 biljoen dollar.

Volgens de Republikeinen zal dit opgevangen worden door economische groei. Maar zij hebben ook al laten doorschemeren dat zij zullen snijden in sociale programma’s als die groei lager uitvalt.

Daarbij wordt met de belastingwet een fundament onder het verzekeringsprogramma Obamacare uitgetrokken, waardoor 13 miljoen Amerikanen hun zorgverzekering zullen kwijtraken. Een programma dat de medische zorg voor 9 miljoen kinderen dekt, CHIP, heeft het Congres onlangs laten verlopen. De partijen steggelen nog over het doorzetten hiervan.

Het aantal daklozen in LA steeg afgelopen jaar met 23%. Foto Jae C. Hong/AP

Maar ook met CHIP kennen de VS de hoogste kindersterfte van de ontwikkelde wereld. Het land heeft verhoudingsgewijs minder artsen en ziekenhuisbedden. Water- en sanitaire voorzieningen zijn soms ver beneden het niveau van andere westerse landen. Het aantal daklozen steeg dit jaar weer voor het eerst sinds de crisis van 2008. Politie en justitie jagen buitensporig op kleine overtredders, en rondom de armen is een bloeiende industrie ontstaan van schuldeisers en deurwaarders die ontsnapping uit de armoedeval onmogelijk maakt.

Alston noemt in zijn rapport geen politieke partijen. Het belastingplan komt uit de koker van de Republikeinen, maar ook onder Obama groeide ongelijkheid in de VS onverminderd door. Dat blijkt uit het *World Inequality Report 2018*, dat vorige week verscheen. Daarin constateren drie van 's werelds prominentste economen op het gebied van ongelijkheid – Gabriel Zucman, Emmanuel Saez en Thomas Piketty – wederom dat de economische ongelijkheid in de VS sinds 1980 veel harder gegroeid is dan in West-Europa. Het inkomensaandeel van de onderste helft daalde van 20 procent in 1980 naar 13 procent nu. De rijkste 1 procent verdient er 20 procent van het nationaal inkomen. In 1980 was dit nog 10 procent.

De armoede in de VS gaat volgens Alston gepaard met structurele, soms bewuste politieke uitsluiting. Armen en minderheden wordt het stemmen moeilijker gemaakt door het hertekenen van kiesdistricten, het ontnemen van stemrecht aan mensen met een strafblad en het opschroeven van de vereisten rond (dure) identiteitsbewijzen.

Tegelijkertijd groeide de politieke invloed van vermogenden en grote bedrijven sinds het Hoogerechtshof in 2010 de limiet ophief op campagnedonaties. Sommige Republikeinen hebben openlijk toegegeven dat zij met de belastingwet primair een belofte aan hun geldschieters nakomen. „Mijn donoren zeggen: zorg dat dit in orde komt of bel me nooit meer”, zei afgevaardigde Chris Collins in november. „De financiële bijdragen zullen stoppen” als de wet het niet haalt, voorspelde senator Lindsey Graham.

Volgens Philip Alston wordt het immense contrast tussen de „private rijkdom en publieke armoede” in de VS ideologisch verantwoord met een karikatuur van de Amerikaanse Droom. Stereotypen over arm en rijk resoneren in politiek en media. De rijken zouden self-made zijn, de armen profiteurs.

De **Republikeinse belastingwet**, de Tax Cuts and Jobs Act, werd dinsdag door het Huis van Afgevaardigden langs partijlijnen aangenomen. De Senaat zou laten in de Amerikaanse dag stemmen. Eerder namen beide kamers van het Congres verschillende wetten aan die afgelopen weken in elkaar werden geschoven. De belastinghervorming bestaat uit **een verlaging van de vennootschapsbelasting** van 35 naar 21 procent. Burgers krijgen ook belastingverlaging, maar deze is voor de meeste inkomensgroepen maar tijdelijk. De hoogste inkomens gaan er verhoudingsgewijs meer op vooruit.

Volgens het onafhankelijke Congressional Budget Office lopen de overheidsinkomsten door de wet tot 2027 terug met 1.649 biljoen dollar. Ook het begrotingstekort zal stijgen.

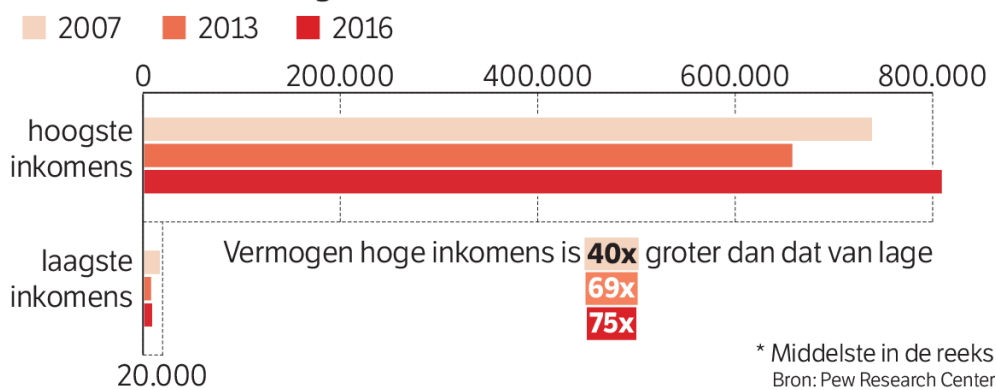
De wet is **het eerste majeure succes voor president Trump** en de Republikeinen sinds zij de verkiezingen wonnen. Omdat Trump zijn belastingaangiftes niet openbaar maakt, is onduidelijk in hoeverre hij en zijn familie er door de wet op vooruit gaan.

In werkelijkheid is sociale mobiliteit in geen westers land zo laag als in de VS, zijn er te weinig werkgevers die kansarmen aannemen, en verdienen ongeschoolden zelden een loon waarvan te leven valt. Door automatisering en robotisering neemt de vraag naar laaggeschoold werk daarbij steeds verder af.

„De belastingwet”, schrijft hij, „stelt een enorm vertrouwen in de goede wil en het toekomstig altruïsme van bedrijven [die de banen zullen moeten scheppen], terwijl de versobering van uitkeringen steeds wordt verdedigd door te wijzen op de slechtheid van de ontvangers ervan.”

Met constant gehamer op uitkeringsfraude en handophouderij maakt de Amerikaanse elite de geesten nu rijp voor verdere versoberingen constateert Alston ijsig.

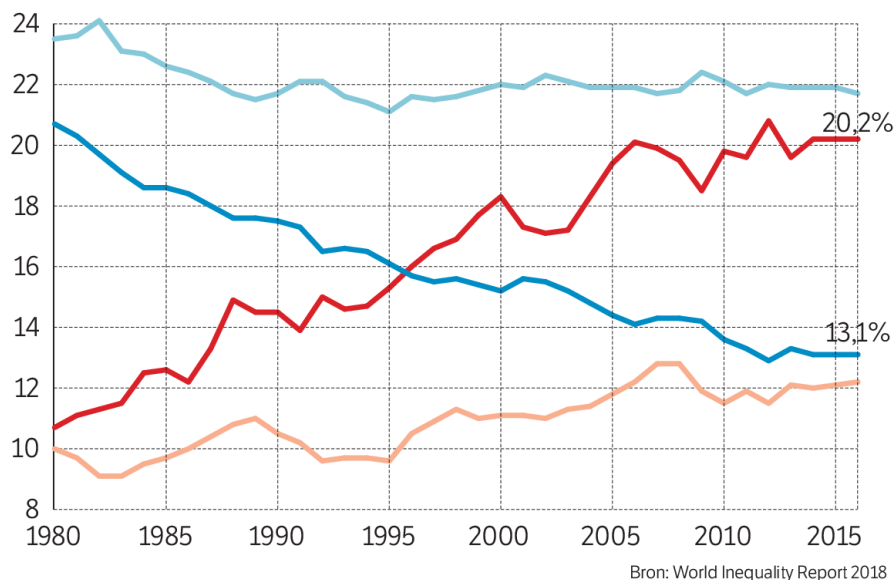
Mediaan* netto vermogen van huishoudens VS in dollars

Hoge inkomens herstelden sneller van de crisis.

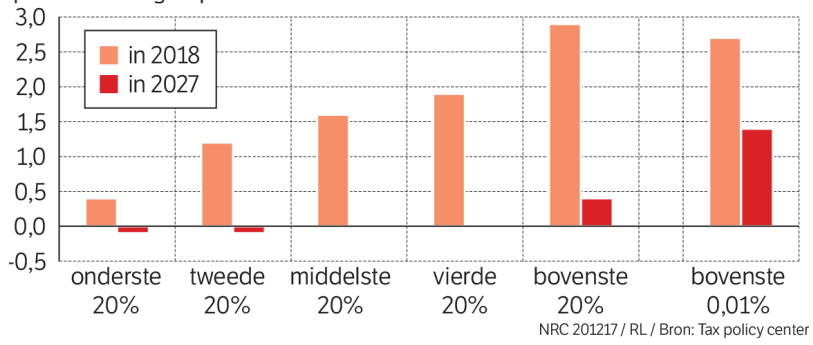
Percentage van het nationaal inkomen ontvangen door:

bovenste 1% — VS — West-Europa
 onderste 50% — VS — West-Europa

Rijke toplaag heeft steeds groter deel van inkomen.

Verandering inkomen na belastingen in procenten na nieuwe belastingwet per inkomensgroep

Belastingwet begunstigt de hoogste inkomens.